

Aflastning er vigtig – både for demente og pårørende

- Alzheimerforeningens forslag til kommunerne om afløsning i hjemmet og aflastning uden for hjemmet til demente og deres pårørende.

Indhold:

1. [Baggrunden](#)
2. [Hvad siger loven](#)
3. [Problemer og forslag](#)
 - [For lang ventetid](#)
 - [Manglende fleksibilitet](#)
 - [For lidt afløsning](#)
 - [For få døgnaflastningspladser](#)
 - [Aldersdiskriminerende ledsageordning](#)
4. [Kommunalvalg og demens 2009](#)

1. Baggrunden

Livet med en demenssygdom kan være svært - både for den demenssyge og for den pårørende. I takt med at sygdommen skrider frem ændres samlivet, og behovet for pleje og omsorg til den demenssyge stiger. Det er en stor opgave for den pårørende at passe en person med en demenssygdom i hjemmet, og det kan ind i mellem tære på kræfterne – både fysisk og psykisk. Den pårørende har derfor behov for lejlighedsvis afløsning og mulighed for aflastning, så det undgås, at pleje og omsorgsopgaven bliver en uoverkommelig belastning. En forskningsrapport har således vist at helt op imod 60 procent af de pårørende reelt bliver fysisk eller psykisk syge og risikerer at køre ned pga. overbelastning.

Kommunen skal i følge serviceloven sørge for tilbud om afløsning eller aflastning til ægtefælle eller andre nære pårørende, der passer en person med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, fx som følge af Alzheimers eller andre demenssygdomme. Der skelnes således mellem afløsning og aflastning. Afløsning gives i hjemmet, mens aflastning gives uden for hjemmet, fx i form af tilbud om dag-, nat- eller døgnophold i plejehjem eller plejebolig.

Men ifølge Kommunernes Landsforening tilbyder kun 55 procent af alle kommuner døgnaflastningspladser, der er målrettet personer med demens, og hver fjerde kommune tilbyder ikke pårørende afløsning i eget hjem. Godt 10 procent af kommunerne tilbyder slet ikke dag- og aktivitets-tilbud til personer med en demenssygdom.

Ifølge KL er den fremherskende holdning i kommunerne, at aflastning skal foregå på dag- og døgnpladser, da den individuelle afløsning i eget hjem vurderes at være for omkostningstung. Men den holdning kan hurtigt vise sig at blive meget dyr for kommunerne, hvis resultatet af den manglende afløsning bliver, at den pårørende må opgive selv at passe den demenssyge. Et regneeksempel fra KL viser således at værdien af en pårørendes pleje- og omsorgsindsats selv få timer om ugen hurtigt beløber sig til mere end 300.000 kroner om året for en kommune, hvis den pårørendes indsats skal erstattes med en kommunalt ansat – og lønnet - hjemmehjælper.

2. Hvad siger loven

I servicelovens §84 står det sort på hvidt:

”Stk1: Kommunalbestyrelsen skal tilbyde afløsning eller aflastning til ægtefælle, forældre eller andre nære pårørende, der passer en person med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.”

I vejledning nr. 2 til Serviceloven præciseres det, at tilbuddet om afløsning eller aflastning skal gives efter en konkret og individuel vurdering af behovet – vel og mærke behovet for aflastning af den pårørende.

”Det kan være en stor belastning - både fysisk og psykisk - at passe en plejkrævende person i hjemmet. En familie eller en person, der passer en pårørende med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne i hjemmet, kan derfor - efter en konkret, individuel vurdering af behovet - tilbydes afløsning eller aflastning efter § 84. Denne form for hjælp kan være en forudsætning for, at den plejkrævende person kan blive boende i hjemmet.”

Hensynet er altså til den pårørende og kommunerne kan ikke slippe uden om. Men erfaringerne viser desværre, at nogle kommuner alligevel forsøger at springe over hvor gærdet er lavest. Alzheimerforeningen har således eksempler på, at afslag om aflastning er sket med henvisning til at plejehuset hos den demente er for stort. Der er også eksempler på, at det kommunale afslag på afløsning i hjemmet er sket med en henvisning til kommunale standarder og altså ikke en konkret individuel vurdering.

3. Problemer og forslag

Bedre mulighed for afløsning i hjemmet og lettere adgang til aflastning står højt på demente og pårørendes ønskeseddel. Men det er ikke altid lige let. Hver tiende henvendelse til Alzheimerforeningens telefonrådgivning handler om problemer med at få bevilget afløsning i hjemmet eller få den rette aflastningsmulighed på en døgnaflastningsplads.

For lang ventetid

Et tilbagevendende problem er de lange ventetider, der kan være på at få tilbudt en egnet døgnaflastningsplads. Der er eksempler på, at pårørende skal søge kommunen i op til seks måneder før det tidspunkt en døgnaflastningsplads ønskes benyttet. Men det kan være meget svært – for ikke at sige umuligt – for demente og pårørende at overskue og planlægge så mange måneder i forvejen.

I nogle kommuner er der endvidere eksempler på, at de pårørende ikke kan få besked om hvornår tilbuddet om aflastning uden for hjemmet kan komme på tale. De pårørende kan derfor ikke planlægge ferie eller besøg hos venner og familie. De lange ventetider og usikkerhed om tidspunktet gør det derfor umuligt for pårørende at benytte de kommunale aflastningstilbud i praksis.

Alzheimerforeningen foreslår derfor

- **at der indføres en max ventetid på 2 måneder**

Den maximale ventetid skal gælde fra den dato kommunen har modtaget ansøgningen om aflastningsopholdet og omfatte de pårørende, der ifølge serviceloven skal have tilbud om aflastning.

Manglende fleksibilitet

Den kommunal praksis i forbindelse med tildeling af afløsning og aflastning opleves også ofte som ufleksibel og unødigt bureaukratisk. Der er således eksempler på at en pårørende, der skulle til en seks timers undersøgelse på et hospital, kun fik bevilget den kommunale ”standardpakke” på fire timers afløsning. Kommunen så sig ikke i stand til at dispensere fra sin egen standard – heller ikke selvom der hverken var andre pårørende, venner eller naboer, der kunne hjælpe.

Manglende kommunal fleksibilitet forhindrer, at tilbuddene om afløsning og aflastning tilpasses de behov som demente og pårørende har. Tilbuddene vil derfor ikke virke efter hensigten og den kommunale forvaltning af servicelovens krav kommer derved til at modvirke den egentlige hensigt med loven – at støtte og hjælpe de pårørende så de magter den svære rolle som omsorgsgiver for et familiemedlem med en alvorlig demenssygdom.

Alzheimerforeningen foreslår derfor

- **at kommunerne indskærper at tilbud om afløsning eller aflastning altid skal tilpasses de pårørendes konkrete situation**
Selvom det tydeligt fremgår af vejledningen til loven at tilbuddet om afløsning eller aflastning skal gives på baggrund af en konkret og individuel vurdering af den pårørendes behov, er der grund til at gøre kommunerne opmærksom på, at de skal overholde loven – også når det gælder pårørende til mennesker med en demenssygdom.

For lidt afløsning

Kommunale aflastningstilbud uden for hjemmet er ikke altid lykken. Det kan fx være at aflastningsstedet ligger i den anden ende af kommunen langt fra hjemmet eller være så ringe at den demente person ikke vil kunne trives. Aflastningstilbud udenfor hjemmet er derfor ikke altid en reel mulighed, og både pårørende og demente siger derfor nej til at komme i det kommunale aflastningstilbud. Konsekvensen er desværre, at de pårørende slet ikke bliver aflastet. Et tilbud om afløsning i hjemmet - så den pårørende kan få et frirum fx til personlige gøremål - er derfor helt afgørende, hvis de kommunale tilbud til pårørende skal være aflastende. Men ifølge Kommunernes Landsforening tilbyder hver fjerde kommune ikke afløsning i hjemmet.

Alzheimerforeningen foreslår derfor

- **at alle kommuner indfører tilbud om afløsning i eget hjem til pårørende til personer med en demenssygdom**
Tilbuddet om afløsning kan med fordel indarbejdes i den kommunale demenspolitik (hvis en sådan findes) og fremgå af den information og rådgivning, som gives til pårørende og demente.

For få døgnaflastningspladser

Når kun godt halvdelen af alle kommuner tilbyder døgnaflastningspladser, der er beregnet til demente, og når kun godt hver tiende kommuner kan tilbyde dag- og aktivitetstilbud til personer med en demenssygdom, siger det sig selv, at kommunerne samlet set reelt ikke lever op til lovens intentioner om tilbud om aflastning til pårørende. En opgørelse fra Danmarks Statistik har endvidere vist, at hver femte kommune reelt har skåret ned i antallet af boliger til midlertidigt ophold/aflastning fra 2007 til 2008. Hvis tilbuddet om afløsning eller aflastning skal virke efter hensigten – og modvirke at pårørende brænder ud og giver op – skal der reelt være tale om tilbud, der kan bruges til noget og som virkelig hjælper.

Alzheimerforeningen foreslår derfor

- **at antallet af demensegnede døgnaflastningspladser øges, så antallet reelt matcher behovet for aflastning**

Ledsagerordning for alle

Aflastning kan også ske i forbindelse med at den demenssyge person ledsages til aktiviteter udenfor hjemmet af en anden person end den pårørende. Denne mulighed er dog kun et lovkrav for personer under 67 år. Men der er intet der forhindrer kommunerne i selv at udvide ordningen, så den også gælder for demente over 67 år.

Alzheimerforeningen foreslår derfor

- **at kommunerne beslutter at ledsagerordningen udvides, så den også omfatter demente personer over 67 år.**

4. Kommunalvalg og demens 2009

I november 2009 afholdes valg til alle landets kommunalbestyrelser og byråd. Partiernes kandidater har derfor travlt med at gøre opmærksomme på deres politik og hvilke emner, der ligger dem mest på sinde. For de kandidater, der bliver valgt, bliver opgaven de næste fire år, at omsætte valgkampens løfter til reel politik.

Det er derfor en oplagt mulighed at gøre kommunalvalgs kandidaterne opmærksomme på problemer og mangler i den kommunale demensindsats – specielt, når det handler om kommunens tilbud om afløsning og aflastning til pårørende til mennesker med en demenssygdom.

Alzheimerforeningen opfordrer derfor alle med interesse for demens til at stille spørgsmål til partiernes kandidater om de vil arbejde for

- at kommunen indfører en max. ventetid på 2 måneder til en aflastningsplads uden for hjemmet,
- at kommunen vil tilbyde afløsning i hjemmet til pårørende til kommunens borgere med demens,
- at antallet af døgnaflastningspladser udvides, så det reelt matcher behovet for aflastning af pårørende,
- at kommunen indfører en ledsagerordning for mennesker over 67 år, der er ramt af en demenssygdom.